

Komentarji
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

Priloge
in
vprašanjem

AMERIKA V OB- JEMU NOVE BAN- ČNE KRIZE

Vlagatelji dobili "praznik" v več državah. Ford absorbiral dve največji banki v Detroitu. — Skrahiranje federalnega rezervnega sistema. Izhod je v podriavljenju bankirstva

Chicago. — Vlagatelji v osemih državah so zadnje dni dobili bančni "praznik", katerega ne morejo biti preveč veseli. Bančna kriza, ki je izbruhnila v državi Michigan, je objela tudi Indiano, New Jersey, Kentucky, Ohio, Pennsylvanijo, Arkansas in Maryland. V vseh teh državah so legislature z mrzlično naglico sprejele nujnostno zakonodajo, s katero so "zamrzili" vse vloge in bančno poslovanje. Vlagatelji lahko dvignejo le do pet odstotkov vlog na mesec.

Slično naglico je bila v kongresu sprejeta tudi Couzensova predloga, ki postavlja sveznega kontrolorja in zakladničarja za bančnega diktatorja. Nanaša se na narodne banke križem dežele. Ta postava daje kontrolorju in zakladničarju moč, da lahko proklamirata "praznik" za vse narodne banke. "Praznik" je v tem, da "zamrznejo" vloge v tistih bankah, ki še nimajo na vratih napisa: "Banka zaprta".

Splošna situacija se je s to krizo še pogoršala. Če se bo bančna kriza razširila še na druge države, se bo napoved tehnokratov o kompletnem skrahiranju kapitalizma prej uresničila kot so oni mislili.

V Michiganu je Ford postal čez noč tudi bančni in ne samo avtomobilski kralj, ki je prejel ob Guardian banki — največji v državi. Situacija pa še ni razrešena, ker so nastale komplikacije v zvezi z večjim posojilom, katerega liče v Wall Streetu, poleg posojila 55 milijonov pri svezni rekonstrukcijski korporaciji. Wallstreetaki bankirji se obotavljajo s tem posojilom, ker vidijo prevelike legalne zapreke.

S to Fordovo reorganizacijo pa niso zadovoljni michiganski bankirji, ki imajo večje vaote v velikih detroitskih bankah. Protestirajo proti aranžmju, ker so oni prav tako prizadeti kot vlagatelji glede omejitve gvičanja vlog. Situacija je zelo komplicirana in je jasno, da bančne krize v Michiganu še ne bo konec, ampak je šele pričetek. Ford bo mogoče rešil obe Guardian banki, s tem pa bo zajel v svojo mrežo večje število bankirjev v Michiganu.

V tej krizi je federalni rezervni sistem popolnoma odpovedal, kar ni nič čudnega, ker so prišli v škripce tudi velebanke, katere ga tvorijo. S skrahiranjem tega sistema so se združila v prah vsa zagotovila prominentnih finančnih "ekspertov", ki so dolga leta trdili, da je dežela varna pred bančno paniko. Na drugi strani pa je postala realnejša socialistična zahteva za podražavljenje bančne industrije.

Iz Washingtona poročajo, da bo radi te krize novi predsednik sklical kongres k izrednemu zasedanju že v prihodnjih par tednih — vsaj mesec dni prej kot je nameraval. Kaj bo kongres storil v tem pogledu, ne ve nihče. Sodeč po paniki, ki je objela vse bankirke in vladne kroge ter po tem, da so demokrati brez definitivnega programa, bo veliko grmenja — nič drugega. Skušali bodo krpiti skrahirani kapitalizem, ostale bodo pa le krpe.

O podražavljenju bank, edino kar bi prineslo "zaupanje", ni v Washingtonu nobenega govora. Niti progresivci niso za ta korak, ki je edini logični izhod iz situacije. V splošni razhudelosti nad bankirji, ki je narasla posebno odkar je senatni finančni odsek odkril švickarije Rockefellerjeve National City banke, bo novi kongres najbrž

(Dolje na 2. strani)

Bančna panika v velikem obsegu

Moratorij v tucatu držav

Situacija v raznih državah zadnje dni glede bančne panike je sledeča:

California. — Governor Rolph je proklamiral bančni praznik za tri dni.

Tennessee. — Governor veele zapreti vse banke za šest dni.

Kentucky. — Banke zaprete za štiri dni.

Alabama. — Governor odredil, da se vse banke zaprejo za 10 dni.

Oklahoma. — Vse banke zaprete tri dni.

Ohio, Indiana, Pennsylvania. — Banke dobilo pravico, da omeje izplačila vlog največ na pet odstotkov.

Maryland. — Banke ustavile izplačila, dokler ne bo novega zakona.

Idaho. — Governor dobil oblast, da lahko zapre vse banke ali omeji izplačila.

Minnesota. — Državni bančni komisar pooblaščen, da lahko zapre državne banke za kratko dobo.

Michigan. — Bančni praznik traja. Banke izplačujejo 5%.

Brezposelni opozorili

Roosevelta na obljubo

Zahtevajo, da novi predsednik sprejme delavsko delegacijo

New York. — (FP) — Narodni svet brezposelnostnih konflov je naslovil Rooseveltu pismo, v katerem zahteva, naj sprejme delegacijo brezposelnih, ki pripe v Washington 6. marca, obenem pa ga je opozoril na obljube, katere je dal v volilni kampanji delavcem.

Novi predsednik se bo v podeljek sestel z governerji ameriških držav na konferenci, na kateri se bo med drugim razpravljalo tudi o federalni podpori za brezposelne.

Pismo naglašja, da federalna podpora ni zadostna in da je zavarovanje proti brezposelnosti neobhodno potrebno, da se zaščiti delavce, ki so postali žrtve depresije.

Po volitvah se je ekonomska situacija pogoršala, je rečeno v pismu. To pokazuje tudi poročilo, katero je nedavno objavila miss Frances Perkins, ki jo je Roosevelt imenoval za načelnico zveznega delavskega departamenta. Poročilo bazira na zanesljivih podatkih in se glasi, da so bile delavske mezde znižane za 60 odstotkov v zadnjih treh letih in da je 45 odstotkov ameriških delavcev brezposelnih.

Pismo tudi omenja, da je država New York odgodila legislacijo glede brezposelnostnega zavarovanja, dasi je bila vključena v program demokratske državne administracije. Komiteti dalje pravi, da je sklical demonstracije za 4. marca, na dan Rooseveltove inavguracije, da tako opozori demokratsko administracijo na njene obljube in zahteva akcijo.

Thomasonov program za končanje miserije

New York. — Federalna vlada bi lahko končala miserijo s tem, da bi dala brezposelnim družinam \$10 tedenske podpore, samcem pa po \$5, pričela s obširnimi programom javnih del in ostale brezposelne pa organizirala v falange za produciranje stvari, ki jih potrebujejo. To je najnovejši program Normana Thomasa.

Pogajanja za novo rudarsko mezdno pogodbo v Illinoisu

Springfield, Ill. — Progresivna rudarska unija v Illinoisu je začela pogajanja z neodvisnimi operatorji za novo mezdno pogodbo. Stara pogodba, ki določa pet dolarjev bazične dnevne mezde, poteče 31. marca.

'KONTROLIRANA' INFLACIJA JE IZVEDLJIVA

Hoan pravi, da vlada lahko natisne za pet milijard denarja, ne da bi ogrozila dolar

Washington. — Milwaški socialistični župan Hoan je pred senatnim odsekom za denar in bankirstvo urgiral inflacijo denarja za pet milijard. V to svrhu vladi lahko služijo municipalni bondi. Tako inflacijo on propagira še delj časa.

"Mi ne želimo nič drugega kot to, kar ste dali bankam, železnicam in zavarovalnim družbam", je rekel senatorjem Hoan. Tem korporacijam je vlada prikočila na pomoč s svojo rekonstrukcijsko finančno korporacijo. Hoan je argumentiral, da bi morala nuditi enake ugodnosti tudi občinam in mestom, ki so večinoma vsa v škripcih.

On je rekel, da vlada lahko izda dvakrat in pol več denarja kot pa ima zlate rezerve, ne da bi ogrozila denarni sistem. "Mi imamo za štiri in pol milijarde zlate in za okrog pet milijard denarja. Lahko ga izdaste še za pet milijard", je svetoval senatorjem.

Tekom zaslišanja je bila v Washingtonu ustanovljena Zupanska konferenca — stalna organizacija županov mest, ki štejejo nad 40.000 prebivalcev. Za predsednika je bil izvoljen detroitski župan Frank Murphy, za podpredsednika bostonski župan James M. Curley, za nadzornika pa Hoan iz Milwaukee, Cermak iz Chicago in Anderson iz Minneapolisa. Poleg Hoana je član socialistične stranke tudi Anderson, ki je bil izvoljen na listi farmersko delavske stranke.

Ideja za obdavčenje kapitala za razmirja

Eugene, Ore. — Vprašanje davka na kapital, katero idejo je sprožil v zadnji kampanji Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika, postaja živo v tej državi. Za obdavčenje kapitala sta bili predloženi resoluciji v obeh zbornicah.

Davek na kapital ali premoženje bi se pričel po \$20.000, ki bi bili izvzeti od tega davka, vse ostalo premoženje pa podvrženo davku. Znašal bi 1% od prvih desetih tisočev temu davku podvrženega premoženja, poldrug odstotek za nadaljnjih deset tisoč, dva odstotka za tretjih deset tisoč in tri odstotka za vseh nadaljnjih deset tisoč.

Novega justičnega tajnika za dela kap

Rocky Mount, N. C. — Senator Thomas J. Walsh iz Montane, pravkar imenovan za justičnega tajnika v Rooseveltovem kabinetu, je 2. marca naglo umrl. Zadel ga je srčna kap v vlaku, ko se je peljal s svojo nevesto v Washington k Rooseveltovemu ustoličenju. Walsh se je zadnji teden poročil na Kubi in bil je na medenem potovanju. Star je bil 74 let. Bil je demokratski progresivec.

Illinoiska zbornica odpravila državni prohibični zakon

Springfield, Ill. — V sredo je nižja zbornica sprejela s 120 glasovi proti 25 predlog za odpravo vseh državnih prohibičijskih določb, ki so nalagale policijsko iskanje in zasebo opojnih pijač. Senat je to sprejel že pred dvema tednoma. Governor Horner je rekel, da takoj podpiše predlog.

Apel za revizijo federalne politike

New York. — Unija za ameriške civilne svobodščine je poslala predsedniku Rooseveltu apel, v katerem priporoča, da federalne oblasti revidirajo svojo politiko, kolikor se ta nanaša na cenzuro radia, pošte, pravic tujerodcev in civilne vlade v ameriških kolonijah.

Največja strahovlada v no- vejši zgodovini Nemčije

Fašistična vlada z dovoljenjem Hindenburga postavlja socialiste in komuniste izven zakona. Niti v bivši cesarski Nemčiji ni bilo takih grozodejstev. Vse delavsko in liberalno časopisje zatrto in na stotine aretiranih. Fašisti obtoženi, da so sami zažgali parlament

Japonci zdrobili kitajsko obrambo v Jeholu

Okupirale so dve tretjini provinc in zdaj se bližajo glavnemu mestu

Suičung, Mančurija, 2. marca. — Japonke čete pod vodstvom generala Hattorija so večeraj okupirale Lingjuan in Čihfeng, dve glavni postojanki v grebenu hribov in cestni spajalnici. Vse kitajske utrdbe na vlinah in v prelazih niso nič pomagale; Japonci so zdrobili te utrdbe s težko artiljerijo in z bombami iz zraka in Kitajci so pobegnili. V Čihfengu pa sploh ni bilo boja. Kitajski poveljnik Sih Venhua je prestopil na japonško stran in izročil Japoncem mesto in svoje čete. Glavno mesto jeholake province, tretje važno cestno križišče, bo zavzeto v nekaj urah.

Oživljajoči serum odkriti

Pokušnja na živalih se je obnesla

Joplin, Mo. — Miss Pearl Moorman, uslužbenka v tukajšnjem laboratoriju, je zadnje sredo demontirala pred okrajno medicinsko organizacijo svojo kemikalno formulo za oživljanje mrtvih bitij, ki jih je zadušil plin. Očivila je dva zajca, katere sta bila prej po zdravniških spoznanja za mrtva. Zadušena sta bila v narurnem plinu in vsa akcija arca in pljuč je nehala. Miss Moorman je vbrizgnila v zajca svojo serum, nakar sta začela dihati in utripanje arca je bilo obnovljeno.

Dr. M. O. Coombs, predsednik Jasper County Medical Society, je po eksperimentu dejal, da je to odkritje velikega pomena in najmanjšega razloga ni, zakaj ne bi serum oživel tudi ljudi, ki so zadušeni s plinom. Pokušnje na ljudeh še ni bilo.

Kongres se snide ta mesec

Washington, D. C. — Neuradna vest se glasi, da Roosevelt skliče novi kongres k zasedanju 13. marca namesto 17. aprila kot je bilo prej poročano. — Za prihodnji podeljek so povabljeni governerji vseh držav na konferenco, ki se vrši v Beli hiši. V torko bo Roosevelt konferiral z vodilnimi kapitalisti Amerike; okrog 30 je povabljenih v Washington.

Napovedana ratifikacija preklicnega amandmanta

New York. — Tednik "The Literary Digest", ki je v zadnji volilni kampanji na podlagi poskusnih glasovanj napovedal izvolitev Roosevelta dva meseca pred volitvami, zdaj napoveduje, da bo preklicni amandment odobren v 46 državah.

Samomor na dan zlate poroke

Berlin, 2. marca. — Profesor Felix Auerbach in njegova žena Ana, ki sta večeraj doživela 50. letnico njunega zakona, sta izvršila samomor. Zapustila sta pismo, v katerem pravita, da sta srečno živela skupaj vseh 50 let in zdaj zadovoljna odhajata v smrt.

Irska zbornica odpravila prisego kralju

Dublin, 2. marca. — Irska zbornica je večeraj odglasovala s 76 glasovi proti 49, da se klavzula glede prisage irskih ministrov in poslancev angleškemu kralju briše iz irske ustave.

Berlin, 2. marca. — Teror železne pesti, kakršnega niso poznali v cesarski Nemčiji pred svetovno vojno, je objel vsa nemško republiko. Fašistična nasilja, ki so zdaj "legalna", so naperjena proti vsem republikanskim strankam, v glavnem pa proti komunistom in socialistom.

V zadnjih dveh dneh je bilo aretiranih na stotine komunistov, na tisoče drugih je pa pobegnilo čez mejo na Dansko, v Holandijo in Švico; samo v Berlinu so večeraj aretirali čez 200 komunistov in socialistov. Od pondeljka je bilo zatrtih okrog 200 časopisov, med temi 140 socialističnih in demokratičnih.

Največji policijski navali — med katerimi sodeluje 40.000 mož Hitlerjeve privatne "sunkovne armade" — na delavske organizacije in privatna stanovanja so v Prusiji. Četa nacijske v policijski uniformi je večeraj vdrla v delavski klub v Wormsu in ustrelila predsednika kluba. Izgredili so bili v Thuringiji, Hamburgu, Hessi in na Bavarskem; več delavcev je bilo ubitih, ranjenecv pa sploh ne štejejo več.

Wilhelm Frick, minister notranjih zadev, je večeraj poslal vse nemške države, naj razglasijo komunistično stranko za ilegalno, konfiscirajo vse njeno premoženje in zaprejo vse njene lokale.

Pariz, 2. marca. — Francosko časopisje, ne samo socialistično in komunistično, temveč tudi buržujsko, ne verjame, da so komunisti zažgali zborniško palačo v Berlinu. Sodba je, da so fašisti sami podtaknili ogenj, da dobe pretezo za izjemno stanje in terorizem na predvečer volitev. Leon Blum, vodja francoskih socialistov, je dejal: "Požar v nemškem parlamentu je bil činična kamoflaja, ki ne more zaslepiti nikogar razen bedakov v Nemčiji."

Delavska obramba se zavzela za voditelja stavkarjev

New York. — Mednarodna delavska obramba naznanja, da je vložila priliz v zadevi S. Weinsteina, voditelja tekstilnih delavcev, ki so sastavljali v Passaicu. Weinstein je bil obsojen od dveh do štirih let zapora na obtožbo, da je napadel nekega stavkoka, dasi so priče izpovedale, da se je v tistem času nahajal v glavnem stanu unije, ki je 40 milj oddaljen od prostora, kjer je bil napad izvršen.

Liga narodov odredila intervencijo v Južni Ameriki

Zeneva, 2. marca. — Svet Lige narodov je sklenil, da posebna komisija Lige posreduje med republikama Peru in Kolumbija v Južni Ameriki, ki se nekaj praskata s orožjem zaradi obmejne mesta Leticije. Peru mora umakniti svoje čete iz okupiranega mesta.

Sovjetska vlada odprla mesnice in pekarije

Moskva, 2. marca. — Sovjetska vlada je večeraj naznanila, da se ta teden odpre v Moskvi 21 mesnic in 50 pekarij za prodajanje mesa in kruha po malo nižjih cenah, kot so na odprtem privatnem trgu. S tem korakom namerava vlada ubiti privatne spekulante.

Zupan Cermak še vedno na rupoju

Miami, Fla. — Čikaški župan Cermak še vedno visi med življenjem in smrtjo. Njegovo stanje se neprenehoma menjava.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodna in za Evropske države (tj. vseh držav)
in Kanadi \$2.00 na leto, \$0.50 na pol leta,
\$1.50 na četrt leta; v Chicago in Cleveland
\$2.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na in-
terpolu \$0.50.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$2.00 per year,
Chicago and Cleveland \$2.50 per year, foreign
countries \$3.00 per year.

One column per department—Reprints as per
contract.

Advertising rates in agreement—Manuscript
will not be returned.

Naslov na vas, kar imaš slika s listom:

PROSVETA

367-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

122

Datum v Chicago, na primer (Jan. 31.
1922), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom potrdila
narodnina. Ponovno jo preverjamo, da se
vam list ne uvozi.

Domač drobiž

Umri za kapjo

Depue, Ill. — V sredo je srčna kap zadela Franka Žičkarja, starca 41 let in doma iz Črešnjice, fara Cerklje pri Krškem. Bil je takoj mrtev. Pokojnik je bil v Ameriki 20 let in zadnja leta je tu vodil grocerijsko prodajalno in mesnico. Zapuška žena, tri otroke in dva brata, v starem kraju pa starše in več kratov. Bil je član društva št. 3 SSPZ.

Strajk v Kanadi

Prince Rupert, B. C. — Dne 1. febr. se je začela stavka rudarjev v Angoxu in takoj nato je družba uprizorila policijski teror nad delavci. Člani društva št. 682 SNPJ, ki so se val pri-
družili stavki, so bili razgnani in tajnika so zaprli za več dni, nakar so tudi njega napodili iz naselbine. Člana P. Kovačevića so iztirali iz bolnišnice. Kljub temu terorju družba se ni združila stavke.

Buhova stoletnica

Duluth, Minn. — Dne 17. marca bo stoletnica rojstva slovenskega časnikarja in misijonarja Jos. Buha, ki je prišel v Ameriko leta 1864. Ob tej priložnosti v javni knjižnici v Duluthu razstavljena zbirka nekaterih zgodovinskih dokumentov iz Buheve zapuščine. Buh je umrl v februarju leta 1922 v Elyju.

Smrt v Sheboyganu

Sheboygan, Wis. — Tu je umrl Andrej Stokel, star 59 let in doma iz Vipavske doline. V Kohlerjevih tovarnah je delal 26 let in bolan je bil 15 mesecev. Zapuška žena, dva sinova, dve hčeri in brata.

Bančna panika v Clevelandu

Cleveland. — Slovenska banka North American Trust Co. je naznanila, da bo izplačevala le pet odstotkov vlog, ki znašajo \$100 ali manj in tri odstotke vlog, ki presegajo \$100. To velja za vse hranilne in čekovne vloge, ki so bile v banki do 25. februarja sveder. Denar, ki je bil vložen kasneje, bo izplačan v polni meri.

Umrla v Clevelandu

Cleveland. — Za pljučnico je umrla Ana Biček, roj. Radič, stara 48 let. Zapuška moža in devet otrok.

Štirje obtoženi umora

Chicago. — Veleporota (grand jury) je v četrtek obtožila vdovo Vero Karl, Johana Milošiča, Ivana Grlica in Jos. Fessa umora Geo. Karla. Edward Veselica, ki je po lastni izpovedi tudi sodeloval pri umoru, je tudi obtožen, da je pomagal pri činu. Glavne priče pred veleporoto so bile: detektiva Charles Pribyl in Burt Gray, Milan Grlica, mlajši brat Vere, Emma Grlica, njegova žena in John Petek, čevljar, ki je bil lastnik revolverja, s katerim je bil Karl ustreljen.

Ustoličenje Roosevelta

Washington, D. C. — Jutri prevzame Franklin D. Roosevelt predsedniško službo. Delegacije demokratičnih prvkov iz vseh držav so se tu za ceremonije, videti pa je, da ustoličenje ne bo tako sijajno kot je bila prej navada. Kakor poročajo, si je Roosevelt pripravil zelo kratek inavguracijski govor, najkrajši v zgodovini ameriških predsedniških inavguracij.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Odmev na protest

West Allis, Wis. — Kdor molči, devetim odgovori, pravi slovenski pregovor. Človek premišlja, bere in posluša, toda pri najhujšem premišljevanju, čitanju in razmišljanju se ne morem vzdržati, da ne bi izrazil svoje misli. Smili se mi pro-
stor, katerega bodo porabile moje vrtice in kateri je že bil porabljen s protestom in izjavo organizacije Slov. doma v Milwaukee.

Javnost naj oprostí onim, ki so dali in spisali dotično izjavo in protest glede Spartakovega dopisa, priobčenega dne 26. januarja t. l. Ker niso bili zmožni kaj boljšega napisati, so grozili Prosveti in uredniku, pa jim je urednik stoprocentno pravilno odgovoril v svoji pripombi. Zato ni potrebno ponavljati, pač pa pomilovati dopisnike in imenovane protestne izjave.

Oglejmo si Spartakov dopis v Prosveti z dne 26. jan. t. l. Lahko ga čitamo ponovno in ponovno, toda ničesar ne najdemo, kaj bi zahtevalo protest in grožnje proti Prosveti in uredništvu. Nasprotno pa vidimo razne nizkotne izjave v njihovi izjavi, na primer "proslulega zdrstbarja", "pobalinske zmerjanje" itd. V Obzoru z dne 16. februarja čitamo, da je bila dotična izjava soglasno sprejeta 31. jan. Ne verjamem prej, da se prepričam. Zdi se mi, da je bila nekoliko ponarejena posprejetju. Pa pustimo to za enkrat.

Spartakovi dopisi se mi dopadejo, ker so stvarni in po-
dušljivi, ljudem očel odpirajo, ako jih pazno čitajo in jih razumejo in smo ponosni, da imamo dobrega dopisnika v naselbinah. Njegovi dopisi so že marsikateri stotak in mogoče tisočak prihranili našim rojakom, da imajo danes za vsakdanje potrebe. Oni pa, ki so kupili delnice Narodnega doma in jih v gotovini plačali, se danes kešajo. Ne val, toda ališal sem jih sam govoriti, da so bili zaposleni in danes dajo prisnanje Spartaku, ker so spregledali, da je imel Spartak vendar prav, ko je svaril naseljence, naj bodo previdni. Upam, da bo Spartak šel po zaščiti poti, da se ne bo osiral na napade in pobalinsko obrekovanje. Dokazali spono niso s svojo izjavo in protestom, da je bila kje neresnica zapisana v Spartakovem dopisu.

Grozijo, da se bodo poslužili drugih sredstev proti Prosveti, če bo priobčala take dopise. (To menda mislijo dati za plačilo Prosveti, ker je toliko dopisov priobčila pretekla leta brez vsake odškodnine, medtem ko je Obzor prejemal plačane oglase. Tudi Prosveti bi se spodobilo pomagati od strani Slov. doma. Obzoru masla in mleka, Prosveti polena in psovci!) Take grožnje človek res lahko smatra za finis organizacije, ker upam, da v Prosveto ne mislijo več pisati cele kolone. Človeka, ki ima pogum iskreno povedati javnosti svoje misli, je ga oblatijo z raznimi slabimi in nedostojnimi imeni, kot da so sami brze vsake napake. Mi jim bi lahko mnogo očitali. Prosveta je veliko pripomogla do uspeha, katerega je imela organizacija Slov. doma. Gojim eno samo željo, da bi rojaki docela spoznali urednika Obzora, potem bi upal na bolj složno življenje v naselbinah.

V Obzoru smo pretekli teden čitali nekako vabilo društva "Lilija" o enotni fronti Slovencev. Ideja je plemenita, toda neizvedljiva. Priporočam "Liliji", da se za tako idejo pridruži soc. klubu št. 7, ki ima še poslovnico in okrog 150 članov in članice, ki se še borijo za idejo, katere oni omenjajo. Kdor je za enotnost in dobro stvar, ne ustanovlja novih strank. Meni se vidi nepotrebno. Pri socialističnem klubu imate vse pravice in svobodo. Ako pristopite h klubu in ako imate pripravljene kak izredni predlog v splošno korist, ste dobrodošli; mi vas še dolgo pričakujemo. Pazite se, da vas kdo ne potegne. Jaz ne vidim iskrenosti v vašem vabi-

lu. Mogoče ima društvo "Lilija" dobre namene, toda sumim nekaj drugega, namreč pomladanske volitve se bližajo, mogoče bi se nekdo rad okoristil na račun "Lilije". Soc. stranka ima že svoje kandidate za sodnike in kolski odbor. Pridružite se nam, da dobimo svoje delavce zastopnike v odgovorna mesta. Bodite previdni, da ne boste razočarani.

Pred več leti smo mi apelirali za združitve vseh Slovencev oziroma naprednih društev, ker smo se zavedali, da v združenju je moč. Oni so nam odgovarjali, da postavimo najprej narodni dom, potem pride združitve na vrsto. Danes nismo združeni, nimamo slov. doma, pa danes oni vidijo, da ne morejo naprej in vabijo vaa slovenska društva, češ, da posamezna društva in klubi nimajo moči. To je dobro znamenje, da so tudi oni prišli do spoznanja, da je v združenju moč. Toda so prepozni. Ljudstvo je še tisto boro zaupanja v njihovo vodstvo izgubilo, katerega je imelo, in približuje se končni polom in razočaranje.

Previdnost je mati modrosti. Da bi oni pomagali pri mestni vladi dobiti delo za slovenske naseljence, je smešno. Se ni dolgo tega, ko je Obzor poročal, da so tudi Slovenci nabirali podpise za znižanje davkov, jih nabrali veliko in jih izročili na pristojno mesto. Danes mesto odslavlja svoje uslužbence in delavce, ker ni denarja, ker je bil davek znižan. Sedaj mestna uprava štedi z denarjem, ker ima veliko obveznost z bondi, da jih odplača do 1. maja in svari svoje uslužbence, da ni denarja za njih zaslužek, da ni gotovo, da prejmejo plačo za prihodnjih par mesecev. Mislim, da tudi Slovenci niso navdušeni za brezplačno delo. Naj stari delavci ostanejo pri mestu. Sicer pa naši sodrugi poskušajo po možnosti, da o priliki dobijo več dela za naše rojake pri mestu.

Ker se zavedamo svojih dolžnosti, da moramo biti na straži, zato odklanjamo vsako sodelovanje pri neodgovornih organizacijah.

Joe Radelj.

Slamska dvojčka

Cleveland, O. — Te dni sem čital Podgoričanovo pritožbo, da so mu nekje brali levite, ker je v svojem dopisu omenil opice. Nekdo smo čitali o Slamskih dvojčkih, da imata oba enake občutke. Cesar si eden pošel, si isto pošel tudi drugi, če se eden razburi, je razburjen tudi drugi, da imata enake telesne in duševne občutke. Tako se dogaja tudi pri nama. Kadar kdo kritizira Podgoričana, zadene tudi mene, obratno pa tudi njega. Smešno pri celi stvari pa je to, da se prizadeta (afnežal) prav nič ne brigata kaj se piše o njima. Ko so zadnjič intervjuvali čepečo opico, je bajte rekla: "Se ne brigam — dajte mi še kaj pinacev." To je menda znamenje, da metropolske opice posedujejo več humorja kot nekateri njihovi dvonogi sorodniki v metropoli.

Ne pozabite na predavanje dne 7. marca na 15335 Waterloo rd. Predavala bo sodružica Elden La Marr o predmetu: "Tehnokracija". Pričetek ob 8. sveder (v spodnji dvorani). Sledi prosta zabava.

Posloppje ("šenda") A. D. je bilo otvorjeno 26. feb. Take slavnosti nismo doživeli niti tedaj, ko je bilo otvorjeno veliko posloppje Terminal Tower (kolodvor) na Public Square. Nastopili so "slavni" govorniki — Pirc — Grdina — Miller. No, jaz "jo" pa še vedno "ronam" po St. Clairjevi cesti, valed cesar se tu ni nism odzval vabilu na to slavnost. V A. D. so bile tudi častitke kot plačani oglaš s podpisom "prijatelj". Pa je rekel ogavni Janes: "Pa ne da bi bila to Barbič in Podgoričan, dasi bi se 'šikalo'. Ker jima je A. D. voščila veselo praznike."

Naše banke so omejile izplačila vlagateljem na 5%, 2% in

celo na 1%. No, če bo tako ostalo, potem bo morala jednota poslati "predujem" svojim metropolskim delegatom, da bodo prišli na X. konvencijo.

Poročila sta se Johnny Česnik, sin Česnikove družine iz 14408 Sylvia ave. in Mary Tomšič. Ženin je član društva Struglers št. 614 SNPJ. Srečno! Frank Barbič.

Predavanje v Collinwoodu

Collinwood, O. — Amerika se ne more hvaliti, da je dala ženskam bogve kakšne dobrôte, če nam je dala volilno pravico. Kajti v isti sapi požira pravico do kuhinje, ker kmalu nam bo odvzeta vsa eksistenčna moč do našega življenja.

Ameriško delavstvo se čeda-lje bolj krivi pod pezo triletné krize, ki postaja z vsakim dnem hujša in meče delavce brezobzirno na ulice. Kot da bi bil delavec kriv vsega poloma! Peza krize se najbolj občuti pri delavcih. Delavec mora vse plačati — za vojne in krize. Delavčevi dohodki so se znižali na polovico in nišje, izdatki pa so isti kot prej. Delavstvo te de-le bi se moralo vprašati, kaj so vsi stroški na njegovih ramah. Dežela se je razvila industrijsko do viška, socialna in ekonomska uredba pa je daleč za-daj. Zato je taka razlika med delavci in posedujočimi.

Rešitev je sveda v delavskih rokah. Čim se bodo delavci zavedli svoje dolžnosti in moči, bodo z glasovnicami strili moč gos-podujočih, tako da bo konec izkoriščanja in zapostavljanja. Da se poučimo o sedanjih perei-h vprašanjih, pridimo vai v dvorano SDD na Waterloo rd. na 7. marca sveder k predavanju o tehnokraciji. Predavala bo sodružica Elden La Marr. Vstopnina 10c. Na tem predavanju bomo izvedeli marsikaj zanimivega. Pridite!

Kristina Skapin.

Spominaka slavnost Karla Marxa

Chicago, Ill. — Letos se bodo vršile po vsem svetu velike spominake slavnosti petdesetletnice smrti velikega socialističnega misleca — Karla Marxa. Socialistično organizirano delavstvo v Evropi, Afriki, Aziji, Ameriki in drugih delih sveta se bo spominjalo očeta znanstvenega socializma, ki je prvi dal znanstveno podlago novi slovočki družbi. Socialisti v Berlinu, Bruslju, na Dunaju in v Parizu, kjer je Marx bival dve leti, pripravljajo ogromne spominake slavnosti, ki se bodo vršile tekom tega leta. Slovenski delavci, ki smo tudi, akoravno zelo majhen, del delavskega razreda, moramo enako proslaviti obletnico smrti prvega učitelja socializma.

Karl Marx je bil rojen 5. maja l. 1818. v velikem industrijskem mestu Trevesu (Trier), ki leži ob reki Moseli. Že v zgodnji mladosti se je zanimal za ekonomsko vprašanja. Ker je vso svojo rano mladost preživel med industrijskimi delavci, videl njih življenje, videl, da od svojega trdega dela nimajo drugega kot žulje in ubostvo, videl na drugi strani razkošnost onih, ki so lastovali tovarne in rudnike, se je z vso svojo dušo zavzel za rešitev gospodarskega vprašanja — delavstva. Ko je bil star 25 let je odpotoval v Pariz, kjer so se zbirali vsi revolucionarji in tu se je sestal s Friderikom Engelsom. Radi svojih revolucionarnih idej je bil še po dveletnem bivanju v Parizu izgnan iz Francije. Nastanil se je v Bruslju. Za časa bivanja v Bruslju, je izdal oziroma spisal več del, od katerih je najbolj znano njegovo delo, v katerem je odgovoril Proudhonu na njegov spis "Philosophie de la Misere".

Leto 1848. je bilo zelo važno za vso Evropo. Zatirani sloji so se vzdignili proti izkoriščevalcem, Karl Marx je takoj ob pričetku leta 1848 odšel v svojo domovino in bil je med voditelji revolucionarnega gibanja v Porrenju. Ko je pruska vlada s silo l. 1849 zatrla vsako revolucionarno gibanje in večino voditeljev vrgla v ječo, je Karl Marx srečno ubežal v London, kjer je živel do svoje smrti. Za časa bivanja v Londonu je spisal največ knjig, med temi je

—Vrednotni Pictori.

Na sliki je 12-letna Beverly Arnold, ki je prišla z materjo vred iz Kanade. Mati je umrla in delavski tajnik Doak je odredil, da mora deklica nazaj v Kanado, da ne bo tu "javno breme."

najslavnejše njegovo delo "Kapital", ki je preveden v vse moderne jezike. Umrl je 14. marca 1883.

To je kratek obris življenjskega največjega sociologa in glavnega utemeljitelja znanstvenega socializma, Karla Marxa. Več o njem bo povedal sodr. Joško Oven na spominaki slavnosti, katero priredi klub št. 1 JSZ. v nedeljo popoldne na 26. marca v dvorani SNPJ.

Slovenski delavci v Chicago in okolici — udeležite se te slavnosti, da tako dostojno proslavimo spomin velikega boreca za delavske pravice. Vspored te proslave bo ne samo zabaven, ampak tudi poučen. Vstopnina je zelo nizka — 40c.

Program slavnosti vsebuje 10 točk, in sicer 4 koncertne točke — nastop češkega tamburaškega zbora srbskega kluba št. 20 JSZ, nastop pevkega zbora "Sava", nastop češkega pevkega zbora "Karl Marx", nadalje tri igre-enodajenke (dve slovenski in ena angleška), dva govora, eden o pomenu delavskega tiska in drugi o Karlu Marxu in ena deklaracija. Vspored programa bo v resnici vreden spominake slavnosti Karla Marxa.

Delavci, sezite po vstopnicah, ki jih dobite pri članih kluba št. 1 JSZ in v uradu Proletarca. Napolniti moramo dvorano do zadnjega kotička!

Pub. odsek.

Nekaj o veri in letakih

Chisholm, Minn. — Katoliških časopisov ne čitam, vendar se kdo oglasi in pove v Prosveti kaj pišejo, namreč, da ruski delavci nimajo črnega kruha zato, ker nimajo vere. Ruski delavci nimajo katoliške vere ne kruha, vendar nikjer ne čitamo o samomorihi med ruskimi laičnimi in brezposelnimi delavci, na žalost to čitamo o delavcih v drugih državah, ki imajo vero in sveda dosti kruha.

Prosveta je brezverska in mi, ki jo čitamo, nimamo vere. Kaj pa je vera? Nič drugega nego to, da vsak človek nekaj veruje. Vere so pa različne, niso vse enake. Dokler smo hodili v cerkev, smo verjeli, da je treba delati in moliti. Verjeli smo, da je Bog ustvaril bogastvo na zemlji, verjeli smo, da bogatini hranijo delavce, za katere smo morali moliti, verjeli smo v pekel in nebesa po smrti. V lepe zapovedi smo verjeli — ne ubijaj in ljubi bližnjega, katerih pa nismo izpolnjevali (mislim na vojno). Verjeli in kupovali smo cerkvene predmete za denar, za katerega nismo pa nič dobili. Danes, ko več ne hodimo v cerkev, to vemo. Kdor dela, mu ni treba moliti. Verujemo, da so vse bogastvo ustvarili delavci. Verujemo v pekel in nebesa na zemlji — pekel za delavce, nebesa za bogatine. Verujemo, da delavci hranijo bogatine in bogatini bi morali moliti za delavce. Verujemo v lepe zapovedi "ljubi bližnjega" in "ne ubijaj", katere moramo tudi izpolnjevati. Verujemo, da denar je škoda trošiti, ako se zanj nič ne dobi. Kaj ni to vera — kaj drugo je? Čitatelji naj pa sodijo, katera je prava.

V Prosveti tudi čitam, da so komunisti izdali nekakšne letake proti glavnim odbornikom SNPJ in dnevniku Prosveti. Nekateri člani se zato vznemirjajo.

Sedaj so slabi časi in vada, da pride do službe. Komunisti niso pri tem. Kaj jim zamerite? Ako danji glavni odborniki de spodarji in če nimajo stični letaki ničesar drugega ti njim kakor to, da bi s saveli njihova mesta pri ti, pa se jim ni treba nič ti. Članstvo jih ne bo lo.

Stokrat so že povedali sveti, da glavni odborniki gospodarji jednotlivih mi bili socialisti ali komuniar je pod državnim navom in ga je treba hrasmrtine. Zakaj zdaj krat takšen strah, da gomunisti zapravili in z nmagali Rusiji? Prosveti treba nikdar agitirati za ako Rusijo, ker Rusija je vjetaka. Nam delavcem v riki, ki ne sovražimo Rusio, ker nimamo vzroka, a la nikamor seliti, niti ne bolje dežele od Amerike, to želimo, da bi mi delavci drugo pamet. Amerika buje več dobrih komuniasocialistov kakor Rusija.

Sedajni glavni odborniki so dobri gospodarji in jlepo napreduje finančno priporočam, da nam člano nobena konvencija ne naklade in ne zviša aasemnt.

Agnes Mib.

Tedenaki pomenki

Piney Fork, O. — V mam dve kritiki. Prva je Judničevem potopisu, ki jpopolnoma zgrešena, dru je ona, ki je nastala radi ga Langerholcevega doplavedel bom moje mnenje obeh.

Judnič nam je s svojisom le pokazal, da so tudinisti ljudje, ki delajo napadudi oni ne morejo pobibrzeti z napredkom, da oni počasi, ne samo soc katerim so očitali poteJudnič ni kriv, ako v po Rusiji ni vse tako kot si teri predstavljajo. Mord boljševiki niso krivi, da vji še ni delavskega raja. jje v prvi vrsti bivši cariz je zapustil le močvirnato čino in podrtje.

Pred desetimi leti sem precej debat z mladimi dki so se navdušili za boljškot da bi se še res v Rusdilo samo mleko in med. bolj sem jim skušal dopitj, da bo vzel še najmal et ali pa celo generacijo, no bo v Rusiji za delavceeno dobro — kajti poleg njh potetkoč se mora boriti tudi proti zunanjivražnikom — tem bolj so dilli, da jaz stvari ne razJudnič smo lahko hvaleč je šel na svojo pest v Ruspo povratku podal v Pravoje vtise resnično kakridobil. Trocki je rekel, da dowedaj v Rusiji pokazal majhen obrazek socializmliko glede tega.

Prav nič ni bila potrebitika radi Langerholcevega sa o razmerah ilinolskih jezov in njihovih unijah. Še ja in izizvanja radi njeg dopisa niso bila na mestu ičnim kritikom take stvar bene časti ne delajo. Langca osebo ne poznam, vidid da so njegovi dopisi in od bolj gentlemanki kot od vjh nasprotnikov. Langerhmislil ničesar alabega s v dopisom v Proletarcu. On videl to, kar vidijo ostali ni delavci, da dualne organ je nikdar in nikjer ne prinic koristnega za delavstvo, da tega imam še precej akše je starega kraja. Kato rudarsko društvo je tekmo društvom socialnih demokrv Trbovljah so jim rekli "altarji". Tudi v Penni sta s rudarski organizaciji grilik da sta sedaj obe uničeni v škodo rudarjem in v kdrubam.

Upam, da se v Illinoisu kaj takega pripetilo. Tega jlelim. Priporočam, da ilinrudarje podpiramo, ker so ju za njihove pravice. Nj smaga bo smaga za vse rade.

Nace Zienberg.

LISTNICA UREDNISTV

Springfield, Ill. — Progr rudar. — Vaš dopis zahtev polen podpis.

ŽELEZNA PETA

Socialni roman — Prevod Ivan Vuk.

Nosil je brado in je bil suh in umazan, ali jaz sem ga poznala le kot močnega, mladega moža, ki je bil pred tremi leti nekaj mesecev v našem skrivališču v Glen Ellen. Naredil je nekaj znakov tajne službe "Železne pete" v znak, da tudi on služi.

"Tu vas hočem spraviti ven, kakor hitro bo mogoče," je dejal. "Ali pri hoji pazite. Za božjo voljo ne se spodtikati in pasti!"

Tisti dan je bilo vse urno in se prekašalo. Naenkrat je druhal obstala. Trčila sem krepko žensko pred menoj (mož z raztrgano suknjo je izginil) in sledeči so trčili v me. Nastal je peklenški hrušč — cviljenje, kletvice, smrtni kriki. In pred vsem se je slišalo vedno bolj strašno ropotanje strojne in repetirke. V prvem hipu nisem znala, kaj je. Desno in levo so padali ljudje. Ženska pred mano se zgrudi in se zgrabi z blazno kretnjo za telo. Nek moški vztrpeta v smrtnem boju pred mojimi nogami.

Spoznala sem, da smo v načelu kolone. Kolona, dolga pol milje, je zgrinila — kako in kam, nisem nikdar zvedela. Še do danes ne vem, kaj se je iz te človeške pol milje zgodilo — ali se je na kak način razletela in bila uničena, razpršena, ali je ušla. Ali mi smo bili tu, v načelu, mesto v sredini kolone in nas je tovrstno gnalo naprej.

Kakor hitro je smrt razredčila gnječo, je peljal Garthwaite, ki me je še vedno držal, del preživelih v širok vhod nekega uradnega poslopja. Tu smo bili od tretjajoke množice potisnjeni v ozadje.

"Lepo stvar sem naredil," je zastokal Garthwaite. "Sedaj sem vas zares privedel v past. Na cesti bi imeli šanso igralka, a tu nimamo prav nobene. Ostane nam še samo klic: Vite la revolution!"

Nato se je zgodilo, kar smo pričakovali. Plačanci so ubijali brez usmiljenja. Sprejati je bila gnječa strašna. Popuščala pa je z morijo. Mrtveci in umirajoči so padali in delali prostor. Garthwaite položi svoja usta na moja ušesa in zakriči nekaj. Ali v strašnem hrušču ga nisem mogla razumeti. Ni čakal, nego me je prijel in vrget na tla. Nato je potegnil umirajočo žensko na me in se splazil s trudom in naporno k meni in deloma tudi preko mene. Gora mrtvecev in umirajočih se je kupčila preko nju. In preko te gore so plezali stoka-joč in teptajoč tisti, ki so bili še pri življenju. Ali tudi s tistimi je bilo kmalu konec. Nastopila je navidezna tišina, ki je bila motena s stoki in umiranjem.

Bila bi poteptana, ako bi ne bilo Garthwaite. Kako je bilo, mi je nerazumljivo, da sem lahko vzdržala takšno pezo in ostala živa. In vendar sem čutila, razen bolečine, da sem radovedna. Kakšen bo konec? Komu je podobna smrt? Tako sem prejela svoj rdeči krst v klavnici Chicaga. Prej mi je bila smrt teorija. Ali odkar je postala čisto navadna resničnost, je tako lahka.

Plačanci niso bili s tem, kar so naredili, zadovoljni. Prišli so na vhod, ubijali so ranjen- ce in jakali so neranjenih ter jih takoj ubijali. Spominjam se nekega moškega, ki so ga poteg- nili iz nekega kupa. Opravičeval se je zanič- ljivo tako dolgo, dokler ga ni podrli krogla iz revolverja. Bila je neka žena, ki je streljala in zmerjala. Šest strelav je oddala, predno so jo ubili. Koliko jih je podrli, nisem mogla zve- deti, ker sem le slišala in po zvoku znam. Ri- zorov, kakor ta, je bilo več in vsak je dosegel vrhunec a strelom iz revolverja, ki je naredil

konec. Vmes smo slišali vojake govoriti in pre- klinjati, ker so bili od častnikov podžigani, da naj hitro pregledajo trupla.

Naposled pridejo tudi v našo bližino. Čuti- mo, kako popušča teža, ker jo odstranjujejo s tem, da odmetavajo mrtvece in ranjence. Garthwaite da znak. Sprva se ga ni slišalo. Nato je povzdignil glas.

"Slišiš?" slišimo govoriti vojake. In potem glas častnika:

"Stoj! Previdno!"

O, tisti prvi sveži vzduh, ko so nas izvlekli! Garthwaite govori prvi. Ali moral se je pod- vreti kratki preizkušnji svoje službe pri "Že- lezni peti."

"Agent provocateurs v redu," odloči častnik. Bil je brezbrki mož, brezdomno mlajši sin ne- ke velike oligarhijske rodbine.

"Vrag vzemi ta posel," mrmra Garthwaite. "Zapustim ga in stopim v armado. Vi ste ju- naki."

"Zasluzili ste to," odgovori mladi častnik. "Imam nekoliko vpliva. Poskusil bom, če se da narediti. Povedal bom gospodi, kako sem vas našel."

Zabeležil si je ime in številko Garthwaite in se obrnil k meni:

"In vi?"

"O, omožim se," sem odgovorila veselo, "in sem vsega rešena."

Tako smo govorili, ko se je morenje ranjen- cev nadaljevalo. Sedaj, ko se tega spominjam, mi je vse, kakor sen. Garthwaite in mladi čas- nik sta se pogovarjala vneto o razločku med takozvanim modernim vojevanjem in sedanjim pouličnim bojem, ki so divjali po celem me- stu. Napeto sem jima sledila ter si istočasno uravnavala lasne in raztrgane obleke. In ves ta čas se je nadaljevalo ubijanje ranjencev. Več- krat so oglušili strelci revolverjev glas Garth- waite in mladega častnika, tako da sta morala svoje besede ponavljati.

Preživela sem tri dni čilcaške komune. Lah- ko si predstavljate, kako je bilo raztegnjeno mesarjenje, ako povem, da ves ta čas nisem v resnici nič drugega videla, kakor klanje ljudi iz brezdnih in značilni boj nebotičnikov.

Od junaškega dela naših sodrugov nisem videla ničesar. Slišala sem eksplozije njihovih min in bomb, videla sem dim njihovih požigov, in to je bilo vse. Vsekakor sem videla naskok balona naših sodrugov na trdnjavo. Bilo je na drugi dan. Trije uporni polki so bili v trd- njavi do zadnjega moža uničeni. Trdnjave so bile prenapolnjene plačancev, veter je pihal prav in naš balon se je dvignil raz enega mest- nih državnih poslopj.

Takrat, ko je zapustil Biedenbach Glen El- len, se mu je posrečila iznajdba izredno učinkovite eksplozivne snovi. Imenoval jo je "eks- pedit". Rabila se je kot orožje za balone. Bili so to le v naglici in neokretno izgotovljeni baloni z vročim zrakom, ali naredili so svojo dolžnost. Gledala sem jih s strehe nekega u- radnega poslopja. Prvi balon je pogrešil trd- njavo popolnoma in izginil na deželo. Ali po- zneje smo zvedeli o njem več. V njem sta bila Burton in O'Sullivan. Pri spustu sta letela čez železniško progo in ravno čez vojaški trans- portni vlak, ki je drvel s polno paro v Chicaga. Vrgla sta ves "ekspedit" na lokomotivo. Vsled nastale škode je bila progla nekaj dni nerabna. In kar je bilo pri tem najlepše, se je balon, ker se je znebil teže, dvignil v zrak in se vse- del šele šest milj daleč v stran. Tako sta se oba junaka rešila.

(Dolje prihodnjik.)

šna in genljiva postava; brez dvoma je bil živčno razrušen človek. Za trenutek ji je prišlo na misel, da je simbol sodobne civilizacije. Potem se ji je spet zdelo vsa stvar nekoliko smešna, brezpomembna.

Ko je prišla domov, je rekla Sereni: No, mala, danes popold- ne bi bil tvoji otročiček skoraj obležal in propadel. Pa ni — še je devica! Aleluja! Smejala se je in ji vse povedala.

"Ubogi Rex!" je rekla Seren. "Pa sem vesela, da nisi Rex ni zate — sicer pa mislim, da je komaj še za koga."

Tri dni pozneje sta brali v "Herald Tribune", da je Rex Hosford prejšnjo noč odjadral v Francijo. Marcia ni verjela, da misli resno in ni omenila Sere- ni, da je rekel, da odpotuje. Pred odhodom je izjavil časti- karjem, da se bo stalno naselil v Parizu; da bo izvršil svoje ri- sbe tam in jih pošiljal preko. Vendar se je devet mesecev po- zneje vrnil, izjavil, da je Ameri- ka norišnica in da se je zato vr- nil — in kmalu potem se je u- strellil.

Novica o samomoru je Mar- cio pretresla. Rex jih ni niti o- biskal niti jim ni telefoniral. "Grozo mi je," je rekla Sere- ni.

Seren je dejala: "Nekako zde- lo se mi je, da bo nemara kedaj storil kaj takega. Pa nikar si za- to ne razbijaj glave!"

Nekaj tednov je imela Marcia težak občutek, da je bila ona e- den izmed vzrokov, čeprav ne poglavitni, da se je ubil. Ko sta se v začetku oktobra ona in Se- ren odločili, da pojedeta v Kali- fornijo, je bila vesela prilike, da za nekaj časa zapusti New York.

V drugi polovici Coolidgeve dobe je Seren pritegnila Marcio v delavsko gibanje, kakršno je pač bilo, pa tudi lastna čustva in misli so jo gnale tja; bavila se je z delom za kontrolo roj- stev, v proletarskih umetniških skupinah, z agitacijo za Sacca in Vanzettija. Kadar ni bila za- poslena z rednim šolskim obis- kom, tipkanjem ali raziskavan- jem za Rogerja (za katero je do- bila majhno tedensko plačo, ki je zadostovala za njene osebne izdatke), je hodila s Sereno v Bayonne, v Brooklyn, v Fall Ri- ver, ali na kakšno drugo trenot- no nemirno fronto v amerškem razrednem boju. Pomagala je Sereni pri nabiranju stavkovnih fondov. Opravljala je pisarniška dela pri raznih stavkovnih vod- stvih.

II.

Vlak je pripeljal v Los Ange- les zgodaj dopoldne. Roger in Peter sta bila na postaji, da bi ju sprejela.

"Roger, dragec!" je vzklikni- la Marcia. Ona in Seren sta ga hkratu objele. "No, kako je na- šemu dečku?" je vprašala Se- ren. Rogerjeve dolge, suhe roke so ju objele obe skupaj. Vsi tri- je so se smejali.

Peter je stal ob strani. Prišel je z Rogerjem na postajo v na- petem pričakovanju.

Pogled na Marcio, zvok njene- ga glasu, njen smeh, so razbur- kali vse njegove čute. Srce mu je hitreje utripalo.

Marcia je imela zelen sviter, pleteno jopico in krilo. Bila je razoglavljena in nosila kapico v ro- ki. Petrove oči so v naglih po- žirkih vpijale vse črte njenega telesa: jasne obrise prsi, beli vrat, ponosno držo glave in tež- ki zavoj temnih las na tilniku. Opazil je, da se ne lepitiči.

Videl je očito srečo v odno- šajih med Rogerjem, Marcio in

Seren. Videl je sicer Sereno, ali ni prav opazil, niti kakšna je ni- ti kaj ima na sebi, dokler ju ni Roger seznanil.

"No, to je lepo!" je vzkliknila Seren. "Torej to je Peter Gale!"

Marcia ga je z enim samim pogledom vsega pregledala. "Hello, Peter Gale!" Stresla sta si roke; oba sta nekoliko zarde- la. (Pozneje je on zatrjeval, da je ona prva zardeva, ona pa, da je prav narobe.)

Seren je omenila: "Premišlje- vale sva, Marcia in jaz, ali vas bova videle. Roger nama je pi- sal, da vas je spet srečal. Zelo nama je ugajalo, kar ste lani pi- sali o njem. Odtlej so nama bile vaše stvari v časopisih všeč."

Peter ni odgovoril ničesar. Se- ren mu je takoj ugajala. Njene oči so gledale naravnost, pošte- no, prodorno. Čutil je njeno od- kritost, toplino in živah- nost. Režal se je v prijetni za- dregi. Kar na mah se je čutil re- šenega — vsaj za ta trenutek — vseh vplivov in učinkov skrbi in muk zadnjih dni. Čutil se je ja- snega, svobodnega, krepkega, zmognega kakor nikoli poprej.

"No, pojdemo," je rekel Ro- ger.

Roger in Seren sta šla naprej.

(Dolje prihodnjik.)

ZAHVALA

Pripravljalnemu odboru, ki nas je tako iznenadeno presenetil ob naši 25 letnici najinega zakon- skega življenja. V odboru so bili naša hčerka Sophie in zet Joe Stampfel, mr. in mrs. Anton Vidmar, mr. in mrs. Peter Lapp, mr. in mrs. John Vidergar, mrs. Antonia Gradishnik in mr. in mrs. John Ivancič, torej najlep- ša hvala vsem! Srčna hvala tudi vsem drugim, čigar imen ni tu, ker jih je preveč, da bilo jih je nad 60 vseh in ki so tako lepo okrasili in obložili mizo z vsa- kovratnimi dobrotami, hvala tu- di za vse lepe darove. To je en najlepših večerov v našem živ- ljenju, katerega ne bova pozab- ila nikdar in ne želiva preje umreti dokler ne povrneva vse in vsem, ki so se z nama oško- dovali. Torej še enkrat najlep- ša hvala vsem skupaj in za vse! Vaša iskrena, Frank in Frances Peritz, 1120 W. Wash., Milwau- kee, Wis.—(Adv.)

RAD BI IZVEDEL

za naslov Justina Grubič, njega zadnji naslov je bil v Hamilton, Ontario, Canada. Ako kateri ro- jakov ve, za njegov naslov pro- sim, da mi istega naznani, ali pa naj se s prijavi na naslov: Anton Tovornik, P. O. Box 185, Livingston, Ill. (Adv.)

Prehlad vodi v pljučnico

Varnost se prehlada s čiščenjem! Dvignite drva odprta, odstranite stro- bene onesnaženosti! Vzemite

TRINERJEVO GRENKO VINO

Naročite Mladinski list, najbo- ljši mesečnik za slovensko mladi- no!

AKUTNE IN KRONIČNE BOLEČINE:

Uljica, slaba kri, koža, mehur, voden cov, lednica, notranje bole- st in splošna celotnost zdravimo po znanstvenih metodah s zadovoljnim uspehom. Bolezni na ušesih, nosu, grlu, nadele in mrazice zdravi poseben specialist.

POSVETOVANJE BREZPLAČNO

Popolna preiskava samo \$2.00

77 Park Ave. (vagal 99th St.) New York

16 letna praksa tukaj in v Evropi. — Preiščemo kri in vodo. Nemške injekcije. Vsa dan od 10-8. Ob so- delah od 10-3. Govorimo slovensko.

Dr. Speed

Velika slavnostna otvoritev

naše na novo predelane

mesnice in grocerijske prodajalne

Popolnoma novo opremljena s FRIGIDAIR Električnim zamrzjevanjem

Na razpolago imamo vedno vseh vrst sveže in prekajeno meso, žive in oč- iščeno perutnino, sveže in prekajene klobase; grocerijo, sadje in zelenjavo

ILIRIA FOOD MARKET

preje Iliria Groceries

MRS. F. AMBROSE & SON

710 South 6th Street, Milwaukee, Wis.

Phone Or. 1084

Mi Vam priprajemo blago na dom

Dali bomo darila vsakomur, ki nas obišče

Krami 23 komadov Topaz obedi nasto- bo oddan zastonj

Louis Adamič:

Ljubezen v Ameriki

(Nadaljevanje)

Včas se je Marcia za trenutek poigravala z mislijo, da bi ga vzela. Občudovala je nekatera nje- gova dela. Tudi telesno jo je ne- kako privlačeval in mislila je, da ga bo nemara res vzljubila, ka- kor hitro bi se mu vdala. Oča- ral jo je; nikogar ni poznala, ki bi mu bil podoben. Ljubila je njegovo včas sirovo, neposred- no, potem spet satirično, ironič- no govorjenje, vendar je bila skoraj vedno, celo takrat, kadar je mislila, da bi se poročila z njim ali se mu vdala, nekako nezadovoljna z njim. Ni mogla soglašati z njegovim cinizmom, njegovo domisljavo, individual- istično pozno nasproti življenju in svetu. Glavna njena misel o njem je bila, da je "zmeda" — priku- pen, pogosto zabaven človek, ve- likodušen, na neki površen na- čin zelo pameten, toda zmeda: bala se je (in Roger in Seren sta se strinjala z njo), da je obsojen na vedno manj zavodo- ljivo življenje. Njeno poglavit- no čustvo zanj je ostalo sočutje.

Rex je ponovno prosil, naj pri- de v njegov atelje, majhno lo- po na strehi dvalndvajsetnad- atropnega stanovanjskega po- slopja na gornji Madison Ave- nueji. Nekega dne v zgodnji je- sen leta 1927, jo je srečal, ko je prišla iz javne knjižnice, kjer

je raziskovala nekaj za Rogerja. Šla sta po Fifth Avenueji, potem skozi Central Park. Ker je bil dan hladen, ji je prigravjal, da naj pride k njemu v atelje, pre- den se vrne domov. Da bosta pi- la čaj, pa tudi, da ji hoče poka- zati neko sliko, ki jo je pravkar dovršil.

Zanetil je ogenj v odprtem o- gnišču, ukazal svojemu slugi Japoncu, naj prinese čaja in ru- ma, potem sedel poleg Marcije na nizki divan in, pozabivši na sliko, začel filozofirati o sebi in svojem delu. Smisel vsega go- vorjenja je bil, da je vse skupaj "ogromna neumnost".

Potem, ko sta popila čaj, jo je spet začel prositi. Skril je obraz v njeno naročje. Skozi tenko kri- lo je Marcia čutila njegov dih na stegnih. Nato ji je spet po- gledal v obraz in položil svoje roke na njena prsa: "Marcia, prosim..."

Nekaj je bilo v njegovih o- čeh, nekaka ponižnost (ki je bi- la le deloma ponižnost, deloma pa skoraj podzavestna tehnika zapeljevanja), kar ji je trenot- no seglo v srce, v telo.

Ob njenem popuščajočem od- poru jo je Rex začel s tresočimi se rokami slačiti, potem ji božal in poljubljal obraz in telo ter šepetal: "Lepa si, Marcia!..."

Trenutek ji je bilo vse to všeč. Nato pa se mu je z nenadno, nepremišljeno, akoraj podzave- stno kretnjo izvila, vstala in se začela oblačiti. Serenina fraza

"nevrotična zadeva" ji je prišla na misel.

"Zal mi je, Rex dragi, toda — toda ne morem." Bila je zelo ne- srečna.

Rex jo je gledal dolgo časa z medlim, kislim nasmehom na obrazu. Marciji se je zdel neka- kol grotesken, aboten. Lase je i- mel zmršene, oči so mu stopile iz jamic. Naposled je z nesmi- selno kretnjo, kakor da mu je vseeno, dvignil roko in štrknil s prsti. Šel je v kopalnico in se čez nekaj minut vrnil počesan, z rahlim, ciničnim nasmehom na obrazu, kadil cigareto in se de- lal, ko da se ni nič zgodilo. Nje- govo vedenje je bilo zelo gladko in prijazno. Marcia je bila spet obledela. Vzel je njene roke in jih galantno poljubil: "Mislim, da pojdem s prihodnjim parni- kom v Pariz", je rekel. Spremlil jo je v dvigalu. Spodaj pri vra- tih je dejal: "Poslovi se zame pri Sereni in Rogerju. — Zbo- gom!"

Marcia ni verjela, da pojde v Pariz; dostikrat je govoril, da pojde v Mehiko, Italijo, na Ki- tajske, v Grčijo. V podzemski že- leznici proti Bronxu je prema- gala svoj mučni občutek. Misli- la je, da ta dogodek vendar ne bo razdri Rexovega prijatelj- stva do nje, Rogerja in Serene, čeprav ji je bilo prav za prav vseeno, če bi se tudi razdri. Ko se je Marcia spomnila dogodka v ateljeju, se ji je zdel Rex sme-

Trebate li v denarja?

Na stotine ljudi si pom- tem, da zastopajo nas v sosedščini ali pri svojih pri- ljih s tem, da prodajajo domača zdravila. Ugodni goji.

PIŠITE PO BREZPLA CENIK.

Mancher Pharmac Company

SLOVENSKA LEKARNA

15702 Waterloo Rd.

Cleveland, Ohio

KENTUCKY BURLEY TOBAC

"Od pridelovalca naravnost k Star Kentucky Burley tobak, na- najboljši pridelok Kentuck- semlje — dozoreli bogati listi — okusen in prijeten — s tistim do- brim okusom in vonjem, ki a- biti more le s "staranjem." Mi- vimo, da se niste okusili ali o- kusnejšega in bolj zadovoljivega baka v vašem življenju.

Posebna ponudba

PET FUNTOV KADILNEGA TOBACA

\$1

bogat, dozor, starostno la- Naš stari Kentucky Burley ni ve- tovarniški tobak, kot ni neč d- jamčen, prost vseh kemikalij in- gih primesti, ki se navadno skr- v potvorbi popolnosti, ki daje- ali celo škoduje zdravju.

Poslužujemo se metod kot so se pradedje pri pripravljanju tobak- njihove uporabo — sledi ostriosti- stih — ničesar ni kar bi peklo na- ku ali kvarilo okus. Tisoče pri- ljev tobaka po vsem svetu prisag- njegovi dobroti ob kajenju ali š- nju tega tobaka.

Mi je- ZNIZAJTE VAŠE 1/2 jame- TROŠKE TOBACA 1/2 ravno- pridel- kar odpravi osemnajst centov na- pri davkih — ves izdelovatelj- prekupevalčev profit, kar pome- vas 50% prihranite če ne več- krasnih omotov, ne lepih risb, kakovost in ta v obliki.

DENAR HRANILNA CENA KADENJE 6 lbs. Pošljite nam ALI \$1 dolar in mi ZVEČENJE \$1.00 pošljemo 6 pet funtov savitke. Denar vr- ako niste popolnoma zadovoljni.

Pet funtov starega Kentucky Burley je toliko kot 40 velikih vitkov za kajenje ali pa 60 savit- za zvečenje.

25c Pošljite 25 centov v- bru za en poskusni en- zavitek - miliga ali- nega - En poskusni- tek vas gotovo prepriča.

INDEPENDENT TOBACCO GROWERS ASSOCIATION

McClure Bldg. Frankft.